

Ráma újra

Néhány éve elképzelni sem tudtam, hogy egyszer még egy író-társammal közösen írok regényt. Más műfaj jöhet. Ez idáig nem kevesebb, mint tizennégy többszerzős munkában vettem részt (kétszer a Life szerkesztőivel dolgoztam, márpedig ott aztán sokakra kell odafigyelni egyszerre). Hanem regényről szó sem lehetett! Szent meggyőződésemm volt, nem engedem, hogy egy idegen elrontsa alkotótevékenységem egyéni ízeit...

Nos, a szövegszerkesztő felé menet fura dolog történt. 1986 elején felhívott az ügynököm, Scott Meredith. A szokásos ellenállhatatlan modorában győzködött:

– Ne mondj nemet, amíg be nem fejezem! – Ez volt a nyitás.

Egy ifjú titánról volt szó, valami filmproducerről, aki feltette magában, hogy vászonra viszi egyik munkámat – bármelyiket. Bár soha hírét nem hallottam Peter Gubernek, történetesen láttam két filmet, amelyet tető alá hozott (*Éjféli expressz* és a *The Deep*), és ezek tetszettek is. Még nagyobb hatással volt rám, amikor Scott elmondta, hogy Peter legutóbbi mozidarabját, a *Bíborszínt* vagy fél tucat Oscarra jelölték.

Hanem akkor már a fogam szívtam, mikor az ügynököm azzal folytatta, hogy Peter egyik barátjának ragyogó ötlete támadt, és azt szeretnék, ha én írnék belőle forgatókönyvet. Mindenekelőtt azért háborogtam, mert a science fictionben szerintem nincsenek új ötletek, ezért ha tényleg olyan briliáns, már én is biztos gondoltam rá.

Aztán Scott elmagyarázta, ki a szóban forgó barát. Na, erre már felkaptam a fejem. Hirtelen érdekesnek találtam a tervet, nem Peter Guber, hanem Stanley Kubrick miatt.

Tegyünk egy kis időutazást! Húsz évvel ezelőtt a *2001. Űrodisszeiában* Stanleyvel látogatást tettünk a Jupiter holdjaihoz. Persze álmunkban sem számítottunk arra, hogy ezeket a tökéletesen ismeretlen világokat az emberiség a filmben jelzett időpont előtt felderíti. 1979 márciusában és júliusában a két Voyager űrszonda hírül adta, hogy az Ió, az Európa, a Ganümedesz és a Kalliszto különösebb helyek, mint legmerészebb álmunkban képzeltek. A Jupiter óriási holdjairól készült döbbenetes felvételek lehetőségessé – sőt egyenesen kötelezővé – tették számomra, hogy megírjam a *2010. Második Űrodisszeiát*. Ezúttal a Jupiterrel kapcsolatos részleteket a valóság és nem a képzelet ihlette, s amikor Peter Hyams 1984-ben megfilmesítette a regényt, a Voyager űrszonda felvételeit használta háttérnek.

Bármilyen látványosak voltak azonban az 1979-es űrprogram eredményei, az emberiség méltán remélhette, hogy nem telik bele egy évtized, és felülmúljuk ezeket. A Voyager mindössze néhány órát töltött a Jupiter környezetében, épp csak elsüvített a hatalmas bolygó és holdjai mellett, hogy folytassa útját a Szaturnusz felé. Hanem 1986 májusában a NASA tervbe vette a Galileo felbocsátását, úgy, hogy az ne csak elrobogjon a Jupiter mellett, hanem valódi randevút üssenek nyélbe. Az volt az elgondolás, hogy a Galileo 1988 decemberétől két évet tölt majd a Jupiter és főbb holdjai tüzetes tanulmányozásával. Ez azt jelentette volna, hogy 1990-re, ha minden jól megy, olyan adattömeg áll majd rendelkezésre ezekről a titokzatos világokról, ami kikényszeríti belőlem az újabb *Űrodisszeia* megírását. Legalábbis így terveztem. A Galileo sikerére alapoztam vállalkozásomat, ezért mit érdekeltek engem holmi amatőr sci-fi-szerző ötletecskéi! Vajon hogyan fogom udvariasan elutasítani? – járt máris az agyam. Még mindig ezen töprengtem, amikor Scott előállt a farbával, amely elsöpörte kételyeimet:

– Peter Guber fel akar keresni Srí Lankán. Harminchat órát repülne csak azért, hogy bemutassa neked ezt a fickót. Gentry Lee-nek hívják, és mindjárt elmagyarázom, ki ő. A Sugárhajtási Laboratóriumban dolgozik, s a Galileo-program vezető mérnöke. Halottál már róla?

– Igen – nyögtem elhalóan.

– Korábban ő irányította a Viking leszállóegységek tervezési munkálatait, amelyek olyan nagyszerű képeket küldtek a Marsról. Úgy érezte azonban, hogy a nagyközönséghez nem jut el igazából mindaz, ami az űrben történik, ezért közös vállalkozást hozott létre barátoddal, Carl Sagannel a *Kozmosz* című tévésorozat tető alá hozására... ő volt az egész sorozat producere.

– Elég! – kiáltottam. – Okvetlenül találkoznom kell ezzel az emberrel! Közöld Mr. Gaborral, hogy haladéktalanul hozza ide!

– Nem Gabor, hanem Guber – javított ki Scott. – Peter Guber.

Nos, abban állapotunk meg, hogy ők ketten iderepülnek Srí Lankára, és ha tetszik Gentry ötlete (meg ami ugyanolyan fontos, ő maga), írok egy szinopszist – úgy egy tucat oldalt –, amely felvázolja a szereplőket, a helyszíneket, a cselekményt meg mindazokat az alapokat, amelyekből bármelyik valamirevaló szakember össze tud dobni egy forgatókönyvet.

Vendégeim 1986. február 12-én érkeztek meg Colombóba, két héttel a Challenger¹ katasztrófája után. 1986-ot az űr kutatás nagy évének szánták, a szerencsétlenség azonban mindenestől betett a NASA-programnak. A Galileót ezért két teljes évvel elhalasztották. Arra számítottunk ezek után, hogy 1995 előtt nem kapunk újabb híreket a Jupiter holdjairól. El kellett feledkezmem a *Harmadik Űrodisszeiáról*, ahogy Gentrynek is a Galileóról. Mi mást tehetett volna, mint hogy visszahívja Cape-ről², és naftalinba teszi.

A Guber–Lee–Clarke csúcstalálkozó szerencsére jól sikerült. Az elkövetkező hetekben floppykat írtam tele összefoglalókkal, szereplőkkel, a háttér lefestésével, a cselekmény felvázolásával – jöhetett minden, amit a legcsekélyebb mértékben felhasználhatunk ahhoz a történethez, amelynek a *Bölcső* címet adtuk. Gentrynek tetszett négyezer szavas vázlatom, és ismét elrepült hozzám Srí Lankára, hogy megbeszéljük a részleteket. Ettől kezdve telefonon értekeztünk, és több vég nyomtatott anyagot küldöztünk egymásnak a Csendes-óceánon keresztül.

---

¹ Az űrsikló – személyzetével együtt – elégett a levegőben

² Cape Canaveralból indították az űrszondákat

Az írás az év nagy részét igénybe vette, bár természetesen mindkettőnknek akadt egyéb elfoglaltsága. Amikor felfedeztem, hogy Gentry jóval többet tud az angol és a francia irodalomról, mint jómagam (addigra immunissá váltam a hasonló meglepetésekkel szemben), hősiesen ellenálltam ama késztetésemnek, hogy ráerősítessem a stílusomat. Ez felháborította egyik-másik régi olvasómat, akik a *Bölcsőt* látva kifogásolták némelyik rész szabadszájúságát. Ez, magyarázkodtam, annak volt betudható, hogy Gentry éveket töltött kemény öklű és méretes gigájú mérnökök és matematikusok – a Sugárhajtási Laboratórium Asztrodinamikai Részlegének munkatársai – társaságában. A pasadenai zsarukat bizony nemegyszer ki kellett hívni, hogy szétválasszák őket, amikor öltre mentek a Bessel-függvényeken³ meg a nemlineáris parciális differenciálegyenleteken.

Bár roppantul élveztem a közös munkát Gentryvel, miután életre ringattuk a *Bölcsőt*, nem terveztem vele újabb irományokat. Ez idő tájt ugyanis a Halley üstökös uralta az életemet, ha már a földi égboltot nem is. Rájöttem, hogy 2061 – az üstökös következő visszatérése – nagyszerű lehetőséget kínál a *Harmadik Űrodisszeia* tető alá hozására. (Amennyiben a régóta halogatott Galileo-program 1995-re mégis hoz eredményeket, s új adatok megabyte-jait sugározza vissza a Jupiterről, még egy utolsó *Űrodisszeia* sem kizárt.⁴ De nem ígérek semmit.)

Az 1987 nyarán megjelent *2061. Harmadik Űrodisszeia* jól fogyott a boltokban, s engem újra mardosni kezdett a bűntudat, ami olyankor fogja el a szerzőket, ha nem dolgoznak valamin. Aztán hirtelen rájöttem, hogy egy nagyszerű ötlet ott hever szinte a lábam előtt.

Tizenöt évvel korábban ezt írtam le a *Randevú a Rámával* utolsó mondataként: „A rámaiak vezérelve a triplicitás.” Nos, e szavak az utolsó percben kerültek papírra a végső újraolvasás során. Megesküszöm, ha kell, hogy akkor nem gondoltam folytatásra, egyszerűen a nyitott befejezés tűnt a korrekt megoldásnak (hisz a való életben egyetlen sztorinak sincs vége).

---

³ A körhullámok mozgását leíró függvények

⁴ Az előszó és a Ráma II. először 1989-ben jelent meg

Sok olvasóm és kritikusom azon nyomban azt a következtetést vontam le a fentiekből, hogy a kezdetektől trilógiában gondolkodtam. Pedig, istenemre, nem... hanem aztán rájöttem, nem is olyan rossz ötlet ez. Gentry tökéletesen megfelelt erre a feladatra: minden olyasmit tudott a csillagászatról és az űrkütyükről, aminek köze lehetett a rámaiak újabb feltűnéséhez.

Sietve felvázoltam a lehetőségek teljes skáláját – nagyjából úgy, ahogy a *Bölcsőnél* is tettem –, s Scott rövid időn belül terjedelmes csomagot adott el a Bantam kiadó igazgatójának, Lou Aronicának. A tervek szerint a *Ráma II.*, *A Ráma kertje* és *A Ráma titka* 1989–1991-ben kerül majd a nagyközönség elé.

Gentry Lee újra csak keresztülitazta a Csendes-óceánt, hogy eljusson Srí Lanka dombjai közé. A postás nem győzött panaszkodni, akkora csomagokat kellett kihordania a kerékpárján. Ezúttal azonban a technika a segítségünkre volt, felgyorsította a két kontinens közti eszmecserét. A fax majdnem valós idejű kommunikációt tesz lehetővé, és sokkalta kényelmesebb, mint az elektronikus levelezés, melyet Peter Hyamsszel folytattam a *2010. Második Űrodisszeia* forgatókönyvének megírásakor (lásd a *The Odyssey File-t*).

Sok minden szól a távegyütműködés mellett. Ha túl közel lakik egymáshoz, két társszerző beleveszhet a részletekbe. Még a magányosan munkálkodó íróember is ezer kifogást találhat arra, miért nem dolgozik, két alkotónál pedig az esélyek hatványával lehet számolnunk.

Ugyanakkor egy író talán akkor sem henyél, amikor délutáni álmát alussza fülsiketítő hortyogás közepette, a tudatalattija éppenséggel keményen dolgozhat. Gentry meg én is tudtuk, hogy legvadabb kiruccanásaink az irodalom, tudomány, művészet vagy történelem területére hasznos elemeivé válhatnak a történetnek.

Például a *Ráma II.* megírásakor derült ki, hogy Gentry bele van zúgva Aquitániai Eleonórába – ne aggódj, Stacey, a hölgy 785 éve hunyt el –, s nekem bizony minden diplomáciai érzékemet össze kellett szednem, hogy a róla szóló oldalakat kigyomláljuk a műből. (Ha a nyájas olvasót érdekli, mi köze Őfelségének holmi csillagközi kalandokhoz, hát biztosíthatom, nem akármilyen meglepetések várják).

Tény és való, rengeteg mindent megtudtam Gentryről a francia és angol történelemtől, amit nem tanítottak meg az iskolában. Mikor a királyné a serege előtt pirongatta meg fiát, a rettenthetetlen Oroszlánszívű Richárdot, hogy miért nem ad örököszt a trónnak, e jelenet bízvást nevezhető a brit hadtörténet legpikánsabb pillanatának. Sajnos e gáláns, ámbátor meleg hadvezér sehogyan sem fért már a műbe; szegény feje gyakran volt keresztapa, apa azonban sosem... nem úgy, mint Gentry, akinek ötödik fia a *Ráma II.* befejezése idején született.

Találkozni fognak ellenben Gentry legdédélgetettebb hősével, Sienai Szent Mihállyal. És abban is biztos vagyok, hogy egy napon olyan könyvekben is rátalálnak majd, melyek Gentry saját neve alatt jelennek meg, az én segítségem, pontosabban szólva okvetetlenkedésem nélkül.

Miközben e szavakat írom, nagyjából a felénél tartunk négykötetes együttműködésünknek. És bár azt hisszük, mindent előre kiszámítottunk, biztos vagyok abban, hogy a rámaiak tartogatnak még nekünk meglepetéseket.

Arthur C. Clarke

1

A Ráma visszatér

Excalibur, a nagy radarhullám-generátor, melyet atomrobbanások láttak el energiával, több mint fél évszázadon keresztül használaton kívül volt. Nagy sietve tervezték és építették meg, hónapokkal azután, hogy a Ráma áthaladt a Naprendszeren. 2132-ben nyilvánították először működőképesnek. Ekkori hivatalos célja azt volt, hogy bőséges figyelmeztető jelzésekkel lássa el a Földet bármiféle földön kívüli látogatásról. Egy akkora jármű, mint a Ráma, évekkel azelőtt, hogy beleszólhatna az emberek dolgaiba, kimutatható lesz a csillagközi térben. Legalábbis ezt remélték a szerkezettől.

Már azelőtt gondoltak a megépítésére, hogy a Ráma áthaladt a perihélionon. Mikor az első földön kívüli látogatók megkerülték a Napot, és megindultak a csillagok felé, tudósok seregei tanulmányozták annak az egyetlen küldetésnek az adatait, amely találkozózt tudott nyélbe ütni a betolakodóval. A Ráma, szögezték le, intelligens robot, melyet azonban csöppet sem érdekel a Naprendszerünk, lakóival egyetemben. A hivatalos jelentés nem adott magyarázatot a felderítők által tapasztalt megannyi talányra. A szakértők ennek ellenére meggyőzték magukat, hogy ha mást nem, a

Ráma építőinek legalább egy alapgondolatát megértették. Mivel az űrhajó legtöbb alegysége és fontosabb apparátusa – melyekkel az űrkutatók a Ráma belsejében találkoztak – két biztonsági rendszerrel volt megtámogatva, ebből azt a következtetést vonták le, hogy a földönkívüliek mindent hármásával terveztek. Ezért – bár a hatalmas járművet gépnek tartották – azzal számoltak, hogy nagyon valószínű két újabb űrhajó látogatása.

A várakozásokra rácsafolva nem lépett újabb jövevény Naprendszerünk környékére az űr végtelen térségeiből. Az évek múlásával a földlakóknak sürgetőbb gondokkal kellett szembenézniük. A rámaiakat – vagy bárkik voltak is, akik megalkották ezt az ötven kilométer hosszú sima hengert – övező rejtélyeket lassan elfeledték, ahogy az egyetlen földön kívüli behatolás történelemmé lett. A Ráma látogatása persze így is sok tudóst izgatott, még ha az emberiség egészét egyéb bajok foglalták is le. A 2140-es évek elejére a világot súlyos gazdasági válság rázta meg. Nem maradt pénz az Excalibur fenntartására. A kevés tudományos felfedezés, amit magáénak mondhatott, nem igazolta a biztonságos működtetésére fordított hatalmas összegeket. A nagy atommeghajtású radarhullám-generátort kivonták a forgalomból.

Negyvenöt évvel később harminchárom hónapba telt, amíg újra működőképes állapotba hozták. Helyrehozását mindenekelőtt tudományos megfontolások indokolták. A radartudomány időközben felvirágzott, s az adatfeldolgozás olyan új módszereit teremtette meg, amelyek jelentősen megnövelték az Excalibur megfigyeléseinek hasznát. Mire azonban a generátor ismét képeket készített a mennybolt távoli tájairól, a Földön már szinte senki nem számított egy újabb Ráma-űrhajó megjelenésére.

Az Excalibur-állomás operációs vezetője még csak nem is szólt a főnökének, amikor az első különös jel feltűnt az adatfeldolgozó kijelzőjén. Műterméknek vélte, melyet a feldolgozás hibás algoritmus hívott elő. Akkor vette csak komolyan, amikor a jel több ízben megisméltődött. Odahívta az Excalibur vezető tudósát, aki az adatokat elemezve úgy gondolta, hogy hosszú periódusú üstökösrel van dolguk. Két újabb hónapnak kellett eltelnie, mire egy végzős hallgató bebizonyította, hogy a jelzés olyan testtől származik, amelynek leghosszabb mérete minimum negyven kilométer.

2197-re a világ tudta, hogy a Naprendszeren áthaladó tárgy, mely a belső bolygók felé tart, egy újabb földön kívüli űrhajó. A Nemzetközi Űrbizottság (NÜB) minden erővel azon volt, hogy elfogja a betolakodót, amely 2200 február végére volt várható a Vénusz pályáján belül. Az emberiség megint csak kifelé, a csillagokra függesztette tekintetét, s a Föld népességét ismét foglalkoztatni kezdték azok a mélybölcséleti kérdések, melyeket az első Ráma vetett fel. Ahogy az új jövevény egyre közelebb ért, s a ráírányított szenzorok mind több fizikai jellemzőjét fejtették meg, beigazolódott, hogy a földön kívüli űrjármű – legalábbis a külső felülete – megegyezik elődjével. A Ráma tehát visszatért. Az emberiség ismét találkozót kapott a sorstól.

2

Tesztelés és kiképzés

A különös fémlény lassan araszolt felfelé, a sziklafal előreugró párkányzata felé. Vézna tatura emlékeztetett. Ízekből felépülő csigaszerű testét vékony héjzat borította, amely a három íz közepét elfoglaló tömör elektronikus szerkezetre borult. Nagyjából a faltól két méterre helikopter lebegett. Orráról hosszú, hajlítható kar nyúlt ki, egyik végén csipesszel, melynek most épp nem sikerült állkapcsával rázárulnia a furcsa teremtményre.

– A fenébe! – morogta Tábori János. – Egy ilyen billegő tragacs-csal hogy is sikerülne. Ezzel az állkapoccsal, ha teljes hosszra eresztem, tökéletes körülmények között is nehéz pontos munkát végezni. – Átpillantott a pilótára. – Amúgy miért nem tud irányt és magasságot tartani ez a fantasztikus masina?

– Vigye közelebb a helikoptert a falhoz! – rendelkezett dr. David Brown.

Jamanaka Hiro kifejezéstelen tekintettel nézett vissza Brownra, majd új parancsot táplált a vezérlőpultba. A képernyő vörösbe borult előtte, s a következő üzenetet írta ki: PARANCS ELFOGADHA-

TATLAN. TÚRÉSHATÁR NEM ELEGENDŐ. Jamanaka nem felelt. A helikopter tovább körözött ugyanazon pont felett.

– Ötven centiméter, ha nem éppen hetvenöt van a fal és a rotorlapátok között – mondta ki Brown hangosan a gondolatát. – Két-három perc, és a biot biztonságosan beér a párkány alá. Váltunk át kézi vezérlésre, és csípjük el! Ezúttal ne hibázzon, Tábori!

Jamanaka Hiro egy darabig kételkedve meredt a kopaszodó, szemüveges tudósra, aki a mögötte lévő ülésen foglalt helyet, aztán megfordult, további parancsot írt a vezérműbe, majd balra forgatta a nagy fekete fogantyút. A monitoron felvillant a KÉZI VEZÉRLÉS ÜZEMMÓD, NINCS AUTOMATIKUS VÉDELEM kiírás. Jamanaka ügyesen közelebb vitte a falhoz a helikoptert.

Tábori mérnök készen állt a feladat teljesítésére. Kezét a műszeres kesztyűbe dugva az állkapcsok nyitogatását és csukogatását gyakorolta a hajlítható kar végén. A kar ismét kinyúlt, s a két gépi állcsont – mint egy kéz – rázárult az ízeltlábú csigára és házára. A karmok szenzorainak visszacsatolása a kesztyű közvetítésével értésére adta Táborinak, hogy sikeresen elejtette zsákmányát.

– Megvan! – kiáltotta izgatottan.

Ezzel megkezdődött a préda helikopterbe zárásának hosszadalmas művelete.

Egy hirtelen szélroham balra lökte a helikoptert, mire a kar a biottal a falnak verődött. Tábori érezte, ahogy enged a szorítása.

– Hozza egyensúlyba! – kiáltott a pilótára, s folytatta a kar visszahúzását.

Mialatt Jamanaka hasztalan igyekezett megállítani a helikopter billegését, akaratlanul is lejjebb vitte az orrt. A személyzet három tagja ijedten hallotta, mint ütődnek a falnak a fém rotorlapátok.

A japán pilóta tüstént megnyomta a vészjelző gombot, mire a gép áttért automata irányításra. Alig egy másodperc múlva felhangzott a sziréna vijjogása, s a pilótafülke műszerfala vörösen villogott. RENDKÍVÜLI RONGÁLÁS. NAGY VALÓSZÍNŰSÉGŰ HIBA. A LEGÉNYSÉG UGORJON KI. Jamanaka nem habozott. Pillanatokon belül levetette magát a pilótaülésről, és kinyitotta az ejtőernyőjét. Tábori és Brown követte a példáját. Alig húzta ki kezét a speciális kesztyűből a magyar mérnök, a gépi kar végén ellazultak a karmok, s a tatura emlékeztető teremtmény lezuhant a több száz méterrel alattuk elterülő síkságra, ahol ripityára tört.

A pilóta nélkül maradt helikopter szeszélyesen ereszkedett alá a síkságra. Hiába irányította teljes mértékben a leszállást levezeny-lő automata landoló algoritmus, a sérült gépezet nagyokat zökkenve ért földet, és oldalt dőlt. Nem messze a leszállás helyétől egy testes férfi, akinek barna katonai egyenruháján paszomány mutat-ta a rangját, kiugrott egy páternoszterből. Éppen most érkezett a küldetés irányítóközpontjából, és láthatóan izgatottan sietett a rá várakozó terepjáró felé. Ruganyos léptekkel, mindkét vállán egy-egy kamerával egy szőke nő igyekezett mögötte. A katona nem volt más, mint Valerij Borzov, a *Newton* program főparancsnoka.

– Megsérült valaki? – kérdezte a terepjáróban ülő férfi, Richard Wakefield villamosmérnök.

– A jelek szerint János csúnyán megütötte a vállát a kiugrásnál. De Nicole épp most üzenté rádión, hogy nem tört csontja, nem esett nagyobb baja, csupán pár zúzódást szenvedett.

Borzov tábornok bemászott a terepjáró első ülésére Wakefield mellé, aki a jármű vezérlőpultja mögött foglalt helyet. A szőke nő, Francesca Sabatini videoújságíró abbahagyta a jelenet felvételét, és már nyitotta volna a terepjáró hátsó ajtaját, Borzov azonban nyersen elhessegette.

– Menjen, nézzen utána des Jardins-nek és Táborinak! – monda, s a síkság túlsó fele felé mutatott. – Talán már Wilson is ott van.

Borzov és Wakefield az ellenkező irányban indult el a terepjáróval. Úgy száz méter után lelassítottak egy vézna emberke mellett. Az ötvenes férfi vadonatúj repülőruhát viselt. David Brown az ejtőernyője összehajtogatásával foglalatосkodott, melyet visszagyö-möszölt a zsákjába. Borzov tábornok kilépett a terepjáróból, és megindult az amerikai tudós felé.

– Jól van, dr. Brown? – kérdezte kurtán a tábornok, aki szemlá-tomást nem vesződött holmi külsőségekkel.

Brown bólintott, de nem felelt.

– Ez esetben – folytatta Borzov tábornok kimérten – elmond-hatná nekünk, mi okból utasította Jamanakát arra, hogy térjen át kézi vezérlésre. Jobb ezt itt megbeszélni, nem az egész személy-zet füle hallatára.

– Láttá egyáltalán a vészjelző lámpákat? – folytatta Borzov hosz-zúra nyúlt szünet után. – Eszébe jutott akár egyetlen pillanatra

is, hogy más kozmonauták életét is veszélybe sodorhatja ezzel a megdöbbenéssel manőverrel?

Dr. David Brown dacos, sötét tekintettel nézett vissza Borzovra. Amikor végül megszólalt, pattogva, feszülten beszélt, elárulva azokat az érzelmeket, amelyeket el akart rejteni.

– Ésszerűnek tűnt, hogy kicsivel közelebb vigyem a helikoptert a célponthoz. Volt még szabad mozgásterünk, és különben nem foghattam volna el a biotot. Végül is az a küldetésünk, hogy hazahozzuk...

– Nem szükséges a küldetésről papolni – szakította félbe Borzov bosszúsan. – Ne feledje, én is segédkeztem az irányelvek megszövegezésénél! Ezért figyelmeztetem, hogy a legeslegelső szempont, történjék bármi, a legénység biztonsága. Kivált a szimulációk során... Meg kell mondjam, nem győzök csodálkozni a maga hebehurgya mutatványán. A helikopter megrongálódott, Tábori megsérült; még szerencsésnek mondhatja magát, hogy senkit nem ölt meg.

David Brown azonban már nem figyelt oda Borzov tábornokra. Megfordult, hogy átlátszó zsákjába elpakolja az ejtőernyőjét. Még a válla állása és a fölös figyelem is – melyet e rutinfeladatra fordított – dülő-fülő haragról árulkodott.

Borzov visszatért a terepjáróhoz. Miután várt pár percet, felajánlotta dr. Brownnak, hogy elviszi. Az amerikai azonban némán a fejét rázta, vállára vetette a cókókját, majd elindult a helikopter és a felvonó irányába.

3

Legénységi megbeszélés

Tábori János a kiképzőközpont tanácsterme előtt, egy előadótermi széken foglalt helyet kisméretű, de nagy fényerejű hordozható lámpák keresztüzében.

– A szimulált robot olyan távol volt tőlünk, hogy a műszeres kar nem érhetette el – magyarázta a kicsiny kamerának, melyet Francesca Sabatini tartott. – Kétszer próbáltam megfogni, de hiába. Ekkor dr. Brown úgy határozott, hogy kézi vezérlésre állítja át a helikoptert, és valamivel közelebb viszi a falhoz, de szél kerekedett...

Kinyílt a tanácsterem ajtaja, s egy mosolygó, pirospozsgás arc kukkantott ki rajta.

– Mind magát várjuk – mondta O’Toole tábornok a maga kellemes modorában. – Azt hiszem, Borzov kezd ideges lenni.

Francesca kikapcsolta a világítást, és videokameráját visszasülyesztette repülőruhája zsebébe.

– Jól van, maga hős magyar – mondta nevetve –, hagyjuk akkor abba! Tudja, mennyire utál várakozni a főnök. – A kis emberhez lépett, és gyengéden átkarolta, majd megveregette bepólyált vállát. – Mindamellett valamennyien örülünk, hogy jól van.

Az interjú alatt egy negyvenes évei elején járó, szálás fekete férfi ült valamivel a kamera látótávolságán kívül, s buzgón verte lapos, négyzet alakú, nagyjából harmincszor harminc centis billentyűzetét. Most ő is utána ment a másik kettőnek a tanácsterembe.

– Ütős cikket szeretnék írni még ezen a héten a kar és a kesztyű távvezérlésének újdonságairól – súgta oda Reggie Wilson Táborinak, mialatt leültek. – Egy sereg olvasóm odavan a technikai részletekért.

– Örülök, hogy önöket hármójukat is körünkben üdvözölhetem! – zengett végig a termen Borzov gunyoros hangja. – Már kezdtem azt hinni, hogy nyúgnak érzik a legénységi megbeszéléseket, amennyiben jóval fontosabb tevékenységüket szakítja félbe, például hogy balfogásainkról jelentsenek a nagyérdeműnek vagy mértékadó mérnöki szaklapokba írjanak. – Reggie Wilsonra mutatott, aki ide is magával hozta és kitette az asztalra az elmaradhatatlan lapos billentyűzetet. – Wilson, hiszi vagy sem, magának mindenképp legénységi tagnak kellene lennie, és csak másodsorban firkásznak. Nem tudná egyszer, egyetlenegyszer eltenni azt az átkozott herkentyűt, és ide figyelni? Szeretném, ha a mostani mondanóm magunk között maradna.

Wilson az aktatáskájába tette a gépét. Borzov felállt, és a teremben járkálva beszélni kezdett. A legénységi tanácsterem asztala hosszú oválist formált, legszélesebb pontján nagyjából kétméteres hosszal. Tizenkét hely volt az asztal körül (a vendégek és megfigyelők, amennyiben jelen voltak, a fal mellett foglaltak helyet külön üléseken). Mindegyik számítógépes billentyűzettel és monitorral volt ellátva, melyeket enyhén az asztallapba süllyesztettek, s használaton kívül olyan polírozott, erezett fautánzzal borították be, amely a megtévesztésig hasonlított az asztal minőségi anyagára. Mint máskor is, az expedíció két katonai parancsnoka – Otto Heilmann európai admirális (a Kormányok Tanácsa által kezdeményezett beavatkozás hőse a caracasi válság idején), valamint az amerikai légierő tábornoka, Michael Ryan O’Toole – fogta közre Borzovot az asztalfőn. A többiek a *Newton* legénységéből nem mindig ültek ugyanoda. Ez a tény kivált a kényszeresen rendszerető Heilmann admirálist bosszantotta, s valamivel kevésbé a hadtestparancsnokát, Borzovot is.

Néha a négy „nem-profi” az asztal másik végén csoportosult, míg az „úrkadétkok” – az Úrakadémia öt végzett úrhajósa – egyfajta ütközözőnát alkottak középen. Csaknem egyévi megszakítatlan médianyilvánosságot követően a nagyközönség a *Newton* egytucatnyi legénységi állományának valamennyi tagját a három csoport egyikébe sorolta: a nem-profik közé – ide tartozott a két tudós és a két újságíró –, a katonai trojkába, valamint az úrhajósok ötösfogatába; a legtöbb szakmai feladat rájuk várt a küldetés során.

E napon a két nem katonai csapat jócskán elkeveredett egymással. A híres japán tudós, Takagisi Sigeru, az interdiszciplináris tudományok jeles képviselője, akit a világ közvéleménye a hetven éve indított első rámai expedíció legfőbb szakértőjének tekintett (ő írta *A Ráma atlasza* című munkát, mely kötelező olvasmánynak számított a legénység minden egyes tagja számára), az ovális asztal mellett középen foglalt helyet, Irina Turgenyev orosz pilóta és a nagyeszű, ám gyakran bohóckodó angol úrhajós és villamosmérnök, Richard Wakefield között. Velük szemben Nicole des Jardins egészségügyi tiszt ült, egy szoborszerű idomokkal megáldott, bronzbarna bőrű nő, aki fantasztikus francia-afrikai leszármazással dicsekedhetett; továbbá a szófukar, szinte gépies japán pilóta, Jamanaka és a feltűnő szépségű Signora Sabatini. A fennmaradó három helyet az ovális asztal „déli végén” Wilson, amerikai újságíró, a szószátyár különc, Tábori (magyar kozmonauta Budapestről) és dr. David Brown foglalta el a falon függő rámai térképekkel és ábrákkal szemben.

– Felfoghatatlan számomra – fortyogott tovább Borzov, mialatt tovább rótt a célzott köreit a teremben –, hogy bármelyikük akár egy pillanatra is elfeledkezhetett róla, minden idők legfontosabb küldetésében vehet részt. Bevallom, az utolsó szimulációsorban nyújtott teljesítményük alapján kételkedni kezdek egyikükben-másikukban.

– Akadnak olyanok, akik úgy vélik, ez a Ráma-úrhajó szakasztott mása az előzőnek – folytatta Borzov –, ezért ugyanúgy nem érdekli majd, hogy miféle korcs lények vizsgálgatják, mint am azt. Elismerem, a méretek és a felépítés legalábbis megegyeznek. Azon radaradatok alapján jelenthetjük ezt ki, melyeket az elmúlt három évben dolgoztunk fel. Ám ha ez a hajó is csak egy holt járgány, amelyet évezredekkel ezelőtt letűnt földönkívüliek építettek, a je-

len küldetés akkor is életünk fénypontjának ígérkezik. Ami ezért, gondolom, emberfeletti erőfeszítéseket igényel valamennyiunktől.

Az orosz tábornok elhallgatott, hogy rendezze gondolatait. Tábori János fészkelődni kezdett, mint aki kérdezni készül valamit, de Borzov rá se hederítve folytatta monológját.

– A legénység teljesítménye ezzel szemben az utolsó gyakorlat-sor során egyenesen minősíthetetlen. Akadtak persze most is kivételek – az érintettek nyilván tudják, kikről beszélek –, ám szinte ugyanannyian úgy tettek, mint akiknek gőzük sincs arról, miről szól ez a küldetés. Meggyőződésem, hogy ketten-hárman maguk közül még csak bele se szagolnak a gyakorlatok előtt az eligazítás adattárába. Elhiszem, hogy unalmas és néha megterhelő olvasmány. Dacára ennek, amikor tíz hónapja elfogadták jelölésüket, valamennyien megígérték, hogy elsajátítják a szükséges ismereteket, követik az előírásokat, és a projekt irányelveihez tartják magukat. Azok is, akiknek nincs előzetes repülési tapasztalatuk.

Borzov most megállt az egyik falra kifüggesztett nagyméretű térkép előtt: „New York” egyik kinagyított sarka volt az első Ráma-űrhajó belsejében. Ezt a magas, karcsú épületekből – leginkább a manhattani felhőkarcolókra emlékeztettek – álló térséget, mely a Szalag-tenger egy szigetét foglalta el, az első találkozás során térképezték fel.

– Hat hét múlva találkozánk lesz egy ismeretlen úrjárművel, amely talán ugyanolyan várost hordoz, mint ez itt, és mi leszünk azok, akik a rámaiakkal szemben az egész emberiséget képviseljük. Sejtelmünk sincs arról, mi vár ránk. Készülhetünk akármennyit erre a randevúra, nem lesz elégséges. Ugyanakkor hibátlan olajozottsággal kell elsajátítanunk mindent, ami előre eltervezhető, hogy agyunk felszabaduljon a váratlan eshetőségek kezelésére.

A parancsnok most leült székére az asztalfőn.

– A mai gyakorlat szinte teljes kudarcként könyvelhető el. Könnyen elveszíthettük volna a csapat három értékes tagját, ráadásul az egyik legdrágább helikoptert, amit valaha is építettek. Ismételten figyelmeztetni szeretném valamennyiüket a küldetés prioritásaira, melyeket a Nemzetközi Űrbizottság és a Kormányok Tanácsa közösen fektetett le. A legfontosabb mindenekelőtt a legénység biztonsága. Másodiknak következik ezután annak eldöntése és elemzése, fenyegetik-e a jövevények Földünk lakosságát. – Borzov

most az asztal túlfelén egyenesen Brownra nézett, aki jeges tekintettel viszonzta a parancsnok szemrehányását. – A biotok elfogása csak azután következhet, hogy eleget tettünk e két elsődleges szempontnak, és gondoskodtunk a Ráma légénységének sértetlenségéről.

– Szeretném emlékeztetni Borzov tábornokot – szólalt meg zengő hangján szinte azonnal David Brown –, hogy akadnak köztünk olyanok, akik úgy vélik, nem vakon, mondhatni gépiesen, kell követnünk a megjelölt szempontokat. A biotok jelentőségét nem lehet túlhangsúlyoznunk a tudósvilág számára. Ahogy az úrhajós tanácskozásokon és számos televíziós szereplésem során többször leszögeztem, amennyiben ez a második Ráma-úrhajó ugyanolyan, mint az első, és mi olyan lassúak leszünk, hogy egyetlen biotot sem sikerül foglyul ejtenünk – mielőtt elhagyjuk a földön kívüli hajót, és visszatérünk a Földre –, akkor egy megismételhetetlen, páratlan tudományos lehetőséget szalasztunk el és áldozunk fel csak azért, hogy megnyugtassuk a világ háborgó politikusait.

Borzov beszédre nyitotta a száját, Brown azonban felállt, és hadonászva folytatta:

– Nem, nem, hallgasson csak végig! Maga engem lényegében a szakmai hozzáértés hiányával vádolt a mai gyakorlat kapcsán, jogom van hát felelni! – Felkapott néhány nyomtatott papírost, és meglengette Borzov felé. – Íme, a mai szimuláció alapfeltételei, már ahogyan a maga mérnökei megjelölték. Hadd frissítsem fel az emlékezetét a főbb pontokat illetően, ha elfelejtette volna. Az első számú háttérfeltétel tehát: a küldetés végén járunk, s mostanra teljes bizonyossággal tudjuk, hogy a Ráma II. teljesen passzív, semmiféle fenyegetést nem hordoz a Földre nézve. Kettes számú háttérfeltétel: a küldetés során biotokkal csak elvétve találkozhatunk, és soha nem jártak csoportosan.

Brown hallgatósága testbeszédéből arra következtetett, hogy kis szónoklata sikert aratott. Mély lélegzetet vett hát, és folytatta.

– A fentieket olvasva arra a következtetésre jutottam, hogy ez a gyakorlat az utolsó lehetőség egy biot elfogására. A próba során egyre az járt a fejemben, mekkora jelentősége lenne, ha egyet vagy többet visszavihetnénk a Földre... hisz az emberiség történetében eddig egyetlenegyszer került sor bizonyítható kapcsolatfelvételre földön kívüli kultúrával, 2131-ben, amikor úrhajósaink beha-

toltak az első Ráma-úrhajó területére... Ennek a találkozásnak a tudományos haszna azonban sokkal csekélyebb volt, mint lehetett volna. Jó, temérdek közvetett adatunk van az első vizsgálatokról, beleértve azokat, melyeket dr. Laura Ernstnek köszönhetünk, aki felboncolt – ízekre szedett – egy pók-biotot. Ugyanakkor az úrhajósok mindössze egyetlen mesterséges tárgyat hoztak magukkal, valamiféle kicsiny biomechanikai virágot, amelynek fizikai sajátosságai sajnálatos módon visszafordíthatatlanul megváltoztak, mielőtt megfejtették volna titkait. Nincs is más emléktárgyunk az első kirándulásról. Sem hamutálca, sem ivópohár, még csak egy fia tranzisztor sem, amely elárulna valamit a rámai mérnökök tudományáról. Most azonban megkaptuk a második lehetőséget a sorstól.

Brown a köralakú mennyezetre emelte tekintetét, s hangja teljes erővel zengett.

– Ha rátalálnánk két-három biotra, és hazahozhatnánk őket a Földre, aztán e lényeket tanulmányozva feltárhatnánk titkaikat, akkor e küldetés vitathatatlanul minden idők legjelentősebb történelmi eseményévé lépne elő. Ahhoz ugyanis, hogy megértheszük a rámai mérnökök észjárását, először közelébe kell férkőznünk a tudásuknak.

Ez az érvelés még Borzovra is hatással volt. David Brown szokása szerint most is ékesszólását használta fel, hogy részleges győzelemre fordítsa át a vereségét. Az orosz tábornok úgy határozott, hogy taktikát vált.

– Mégsem szabad elfeledkeznünk arról – vetette közbe sietve, Brown szónoklatának rövid szünetét felhasználva, noha visszafogottabb hangon –, hogy e küldetés során emberi életek forognak kockán, és semmi olyat nem tehetünk, amivel kockára tesszük személyzetünk biztonságát. Én is ugyanolyan szívesen hoznék haza biotokat és más mintákat a Rámáról, mint bárki önök közül – hordozta körül tekintetét az asztalnál ülőkön –, ugyanakkor be kell vallanom, rettentően zavar az az elhamarkodott elgondolás, hogy ez a második hajó ugyanolyan lesz, mint az első. Ugyan mi-féle bizonyítékok állnak rendelkezésünkre az első találkozás alapján, hogy a rámaiak – vagy legyenek bárkik – jóindulatúak? Semmi ilyet nem mutathatunk fel. Veszélyes lehet túl hamar elragadni egy biotot.

– De hát ezt végérvényesen úgysem tudjuk eldönteni, parancsnok – szólalt meg Richard Wakefield oldalról, Borzov és Brown között. – Még ha be is igazolódna, hogy ez az űrhajó szakasztott olyan, mint a hetven évvel korábbi, akkor sem láthatjuk előre, mi történik akkor, ha együttes erővel elejtünk egy biotot. Gondoljuk el egy pillanatra, hogy a két hajó nem egyéb szuperbonyolult robotnál, melyet évmilliókkal ezelőtt egy mostanra kihalt faj szerkesztett a galaxis túloldalán, ahogy azt dr. Brown is felveti cikkeiben. Honnan tudjuk előre megjósolni, hogy nincsenek-e olyan szubrutinok programozva ezekbe a biotokba, amelyek ellenséges támadás ellen védenek? Mi van akkor, ha ezek a biotok valami általunk ismeretlen módon összefüggnek a hajó központi irányítórendszerével? Ha így volna, az lenne a természetes, hogy gép mivoltuk ellenére önvédelemre programozzák be őket. Az is elképzelhető, hogy a mi ellenséges fellépésünk az egész hajó viselkedését megváltoztatja. Emlékszem, mit olvastam arról a robot űrszondáról, amely 2012-ben szállt le a Titán etántengerére... teljesen másfajta adatsort gyűjtött össze, mert...

– Álljon meg a menet! – szakította félbe Wakefieldet Tábori János nyájas mosollyal. – E pillanatban nem az a dolgunk, hogy a Naprendszer felfedezéseinek kezdetein kérődzünk. – Borzovra pillantott az asztalon keresztül. – Kapitány, fáj a vállam, korog a gyomrom, s amúgy is kimerített a mai gyakorlattal járó izgalom. Mindez csodálatos, de sokat kérnék, ha azt mondanám, hogy amennyiben nincs jobb dolgunk, vessünk véget a tanácskozásunknak, hogy egyszer az életben elég időnk legyen a pakolásra?

– Tábori űrhajós – hajolt előre az asztal fölött Heilmann admirális –, a legénységi összejöveleteket Borzov tábornok vezeti. Az ő dolga eldönteni...

Az orosz parancsnok leintette Heilmannt.

– Nyugi, Otto! Azt hiszem, Jánosnak igaza van. Hosszú napunk volt, ráadásul rendkívül megterhelő tizenhét másik áll mögöttünk. Ezzel a vitával is többre jutnánk, ha valamennyien frissek lennénk.

Borzov felállt.

– Rendben, mára abbahagyjuk. A kisbuszok nyomban vacsora után indulnak a reptérre.

A legénység szedelőzködni kezdett.